

Szegedi Péter

Pálya a magasban

Világ bajnok: Olaszország

Noha a magyar futballközvélemény brazilbarát, bizonyára velem együtt sokan örültek az olasz labdarúgó-válogatott sikerének. Azzal együtt, hogy míg a '82-es győztesek – Rossi, Zoff, Conti, Scirea vagy Gentile – nevére évtizedek múlva is emlékezni fogok, kétséges, hogy a mai olasz csapat összeállítását fel tudom-e majd idézni. S lehet ugyan rajongani a mai vagy a negyedszázad előtti olasz labdarúgókért, de a nagy nemzedéket mégiscsak Schiavio, Meazza vagy Piola neve fémjelzi.

Az olasz amatőrök 1936-ban olimpiát, a profik 1934-ben és 1938-ban világbajnokságot nyertek. A 30-as évek olasz válogatottja a futball történetének egyik legjobbjá volt, erejét a korabeli angol csapathoz, a mi Aranycsapatunkhoz vagy a Pelé-féle brazil nemzeti tizenegyhez hasonlíthatjuk. Pedig első válogatott találkozójukat csak

1910-ben rendezték. Ekkor ugyan lelépték a még náluk is szerényebb képességű francia gárdát, ám 1910 és 1914 között 15 mérkőzésen csupán 12 pontot szereztek. 1920 és 1924 között már a megszerezhető pontok 57 százalékát érték el, bár gólarányuk negatív volt, mert a közép-európai klassziscsapatok néha tönkreverték az azzurikat. A 20-as évek második felében viszont mélyreható változások zajlottak le az olasz futballban. Ennek köszönhetően 1934 és 1938 között 31 válogatott mérkőzésen 48 pontot szereztek (77 százalékos teljesítmény), s kétszer annyi gólt rúgtak, mint amennyit kaptak. Példátlan a labdarúgás történetében, hogy egy nemzeti válogatott néhány év alatt így feljavuljon.

Az évszámok is sejtetik, hogy a fasizmus tevékeny szerepet játszott az olasz futball felemelkedésében. A fasiszták, hogy megteremtsék edzett és erős férfiideáljukat, megreformáltak a cserkészettől kezdve a testnevelőtanár-képzé-

sen át a labdarúgásig minden intézményt, amely valamilyen módon a sportoláshoz és az ifjúság testi neveléséhez kötődött. Rudolfo Pezoli, a Corriera della Sport igazgatója szavaival: „A fascizmus előtt a sport dilettantizmus volt, ma már kötelesség. A fascizmus államosította a sportot: minden téren szigorú központi fegyelem uralkodik.” Mint minden totális politikai rendszer, a fasizmus is nagy hangsúlyt fektetett a tömegek sportjára, ennek szervei a fiatalok testedzését, katonai előképzését irányító, a nemzeti hősről elnevezett Balilla, illetve a munkások sportját szervező Dopo Lavoro (a. m. „munka után”) voltak. A Balilla az utánpótlásban is fontos szerepet töltött be, futballbajnokságokat rendeztek, és Giuseppe Meazza, az olasz futball kiemelkedő alakja is Balilla-csapatban kezdte pályafutását. Bolognában testnevelési főiskolát alapítottak, s itt építették fel a százezer néző befogadására alkalmas Littorialét.

Természetesen ezek az intézmények önmagukban nem tették lehetővé, hogy az olasz futball felzárkózzon az európai élmezőnyhöz. Ám míg más diktatúrák elutasították a profizmust, és bezárkóztak, vagyis nem engedték közel futballsportjukhoz a külföldieket, addig az olaszok csak az eredményességet tartották szem előtt. Mussolini azt vallotta, ha egy sportoló dicsőséget szerez Olaszországnak, akkor őt nem érdekli, hogy tevékenységéért anyagi juttatást kap – ilyen kijelentést egyetlen XX. századi európai diktátor sem engedett meg magának.

A játékosok és az egyesületek 1924-től teljes szerződési szabadságot élveztek. Az olasz futball dicsősége pedig mindennél fontosabb volt, még az sem számított, ha a sikereket nem „igazi” olaszok érik el. A klubok sorra igazolták a közép-európai labdarúgókat, akiknek köszönhetően látványosan emelkedett a bajnoki mérkőzések színvonala. A külföldiek megtanították futballozni az olaszokat, amikor pedig már nem volt rájuk szükség, finoman kitessékeltek őket az országból, 1927-től ugyanis már csak olaszok léphettek pályára az élvonalban. Csak a célok számítottak: az olaszok már tudtak focizni, de jó edzőkre továbbra is szükségük volt. Az 1932/33-as bajnokság 18 csapatából 15-nek volt külföldi tréner, nyolc klubnál dolgozott magyar edző, például 1926 és 1936 között az Inter labdarúgót kizárólag magyarok oktatták. Sőt Ré-

vész Béla és Nagy József személyében magyar szakemberek vezették az ekkoriban alapított tréneriskolát is.

A külföldi játékosok számára is nyitva hagytak azonban egy kiskaput: annak is adtak játékegységet, aki igazolta, hogy olasz felmenői vannak. Sok dél-amerikai labdarúgó fedezte fel itáliai gyökereit ekkoriban, több „valódi olasz”, illetve „oriundi” (nem olasz származású, de nevét meghamisító dél-amerikai labdarúgó) állampolgárságot is kapott. Luisito Monti például 1928-ban igazolt a Juventushoz (ahol őt dél-amerikai labdarúgó is szerepelt), 1930-ban argentinként világbajnoki ezüstérmét, 1934-ben olaszként aranyérmét szerzett.

A külföldi edzőkön és a dél-amerikai játékosokon kívül még egy tényezőnek köszönhető az olasz csapat, hogy egy évtizeden át a világ legjobbjá lehetett: ekkor alakult ki a sokak által elátkozott, máig élő játéktípusuk. A 60-as években az Internél edzősködő Helenio Herrera által kitalált cattenaccio (vagyis a totális védekezés) ugyanis nem volt előzmény nélküli. A 20-as évek végén Közép-Európában még gúla-rendszerben játszottak, azaz két háttérrel, három középpályással és öt csattárral álltak fel a csapatok. Az olaszoknál elterjedt rendszer alapja a védekezés, az emberfogás és területvédekezés sajátos ötvöze volt. Kettős védelmi sort húztak a kapu elé, a három középpályás fogta az ellenfél középcsatárát és a két

szélsőt, a két háttér pedig területvédekezéssel a három középpályás mögötti sávot biztosította. Az öt támadóból a két összekötő csatár visszaállt a középpályára, a center és a két szélsőcsatár pedig előrehúzódtak. Ha a középpályán labdát szereztek, hosszú indítással szöktették valamelyik támadót, így néhány elfutással meg tudták verni ellenfelüket. S mennyire volt sikeres ez a taktika? 1924-ben még 7–1-re vertük az olaszokat, 1925 és 1933 között viszont egyszer sem tudtunk győzni, a villámgyors olasz kontrákkal nem tudott mit kezdeni a magyar védelem...

Amikor a mai, fegyelmezett védőmunkára épülő olasz válogatott játszik, mintha a régi sikeredző, Vittorio Pozzo szövetségi kapitány fiait látnánk a pályán. Olyan céltudatosság jellemzi az olaszok játékát, amely a mediterrán Európában példa nélküli. A mindig „szépen játszó” portugál válogatottnak nincsenek számottevő eredményei. A spanyolok minden tornán győzelmi reményekkel indulnak, de már a legjobb négy közé sem szoktak eljutni. A Platini-korszak óta a franciák is csak az utóbbi évtizedben könyvelhettek el sikereket. Az olaszok jelszava a biztonság és a hatékonyság: ez az egyetlen dél-európai válogatott, amelyik mindig a látványos játék elé helyezi az eredményességet. E tulajdonságáért szerethető az olasz futball, amely negyedik világbajnoki címével a labdarúgás történetének legsikeresebb európai válogatottja.